

נזיר גד

משה שווערד

1. תוספות מסכת נזיר דף נג עמוד ב

האי אבר מן המת היכי דמי אי דאית ביה עצם כשעורה מאי טעמא דרבי יוחנן - דאמר אין הנזיר מגלח על מגעו ועל משאו ואי דלית ביה עצם כשעורה מאי טעמא דר"ש בן לקיש אמר לך ר"ש בן לקיש לעולם אימא לך דלית ביה עצם כשעורה ואפי' הכי רחמנא רבייה דתניא וכל אשר יגע על פני השדה בחלל חרב או במת או בעצם אדם או בקבר על פני השדה זה המאהיל על פני המת מדלא כתיב אשר יגע במת אלא על דמשמע דמאהיל מיירי וכדאמר נמי בפ"ק דשבת (דף יז.) טימאוהו משום כלים המאהילים על המת רוצה לומר אפי' אין עליהם, בחלל זה אבר מן החי ויש בו כדי להעלות ארוכה, דהכי משמע אבר שנפל מגוף החי ונחתך.

• רש"ש על נזיר דף נג/ב

תד"ה האי אבר (בסופו). אפי' אין עליהם. נראה דר"ל דל"ת דאין טומאת אהל אלא דוקא כשדבר אחר מאהיל על המת ועל האדם כדכתיב אדם כי ימות באהל כו' קמ"ל דגם כשאדם מאהיל על המת נטמא:

2. רא"ש (פירוש לש"ס) מסכת נזיר דף נג עמוד ב

בחלל זה אבר מן החי. דהכי משמע שנתחלל ממקום חבורו:

3. רא"ש (פירוש לש"ס) מסכת נזיר דף נג עמוד ב

ויש בו כדי להעלות ארוכה. הכי גמירי ליה:

4. רא"ש (פירוש לש"ס) מסכת נזיר דף נג עמוד ב

חרב הרי הוא כחלל. דכיון דנגעה החרב במת נעשה אבי אבות הטומאה כמת עצמו. ולא דוקא חרב אלא ה"ה כל כלי מתכות הנוגעים במת לפר"ת. ולר' יצחק מסמפונטי אף כלי שטף כמו שאפרש לקמן בע"ה:

5. תוספות מסכת נזיר דף נג עמוד ב

חרב הרי הוא כחלל - דכלי מתכות הנוגעים במת נעשים אבי אבות הטומאה כמת עצמו לטמא אדם הנוגע בו מטמא טומאת שבעה כנוגע במת עצמו או לטמא אדם הבא באהל אשר החרב בתוכו טומאת שבעה כבא אל אהל המת...

6. רש"ש על נזיר דף נג/ב

תד"ה חרב. או לטמא אדם הבא באהל אשר החרב בתוכו. וכן לקמן (נד ב) ד"ה ת"ש. כתבו דשלה רח"כ איזה בית אשר תבנו לי כו'. אבל דעת הרמב"ם בפ"ה מהל' ט"מ הי"ג שא"מ באהל וכ"ד הרמב"ן. ולכאורה הכא משמע כדברי התוס' כיון דוכל אשר יגע כו' דרשינן למאהיל. וכל הנך דדריש כאן כולן מטמאין באהל. ודע שדעת הרמב"ם שם דגם במשא א"מ. והכ"מ כתב שם שהרמב"ן הניח ד"ז בצ"ע. ותמה עליו שהרי מתניתין היא בריש כלים ע"ש. ואני תמה עליו שנעלם מכ"ת פירוש הר"ש שם (והרע"ב אחריו) דמוקי ליה באדם ט"מ:

7. רמב"ם יד החזקה הלכות טומאת מת פרק ה

(ג) כלים שנשמאו במת בין במגע בין באהל הרי הן לנוגע בהן כנוגע במת עצמו מה המת מטמא הנוגע בו בין אדם בין כלים טומאת שבעה אף כלים שנשמאו במת הם והכלים או האדם שיגע בהן טמאין טומאת שבעה שנאמר בחלל חרב או במת מפי השמועה למדו שהחרב כמת והוא הדין לשאר כלים בין כלי מתכות בין כלי שטף ובגדים הרי הוא אומר כל הורג נפש וכל נוגע בחלל וכי תעלה על דעתך שזה ירה חץ והרג או זרק אבן והרג נטמא שבעת ימים אלא הורג נפש בחרב וכיוצא בה שנשמא בנגיעתו בכלי שהרג בו שהרי נגע הכלי במת ומנין שאף הכלים הנוגעים באדם שנגע שטמאים טומאת שבעה שהרי הוא אומר וכבסתם בגדיכם ביום השביעי וטהרתם הא למדת שכל אדם הטמא טומאת שבעה מטמא בגדים טומאת שבעה.

[השגת הראב"ד - והוא הדין לשאר כלים וכו' א"א אנו אין לנו אלא בחרב או בחבורין בשאר כלים וכל המקראות אינן אלא בחבורין]:

8. כסף משנה על הלכות טומאת מת פרק ה הלכה ג

כלים שנטמאו במת וכו'. פ"ק דחולין (דף ג') ופרק כה"ג (דף נ"ד ע"ב) ובפ"ק דפסחים (דף י"ד) הכא בנר של מתכת שנטמא בטמא מת עסקינן דרחמנא אמר בחלל חרב חרב הרי הוא כחלל וה"ל אב הטומאה וסובר רבינו דלאו דוקא כלי מתכות אלא ה"ה לשאר כלים וכדעת ר"י שכתב ר"ש בפ"ק דאהלות והרמב"ן בפ"ב דבתרא וסמ"ג ולא כר"ת ורש"י שכתבו דלא אמרו אלא בכלי מתכות בלבד ודעת רבינו שהכלי נעשה כמת אפי' לא נטמא אלא באהל והיינו לענין אם נגע באחרים אבל אם האהיל עליהם לא וכן דעת הרמב"ן בפרק הנזכר ובפ"י התורה על פסוק וכל אשר יגע על פני השדה ולקמן בסמוך אכתוב דמתני' היא:

9. שערים מצויינים בהלכה

שם ע"ב חרב הרי הוא כחלל. | פירשו התוס' דכלי מתכות הנוגעים במת, נעשים אבי אבות הטומאה כמו המת עצמו, לטמא אדם הנוגע בהם טומאת שבעה, או לטמא אדם הבא אל האהל אשר החרב או הכלי מתכות אשר נטמאו בתוכה טומאת שבעה, כמו שבא אל אהל המת. וכן פירש רש"י במס' חולין (ג.). | אבל הרמב"ם (טו"מ פ"ה ה"ג) כתב, דלאו דוקא כלי מתכות דינם כחרב, אלא גם כלי שטף אמרינן בהו דהרי הם ככלי מתכות וכמו המת עצמו, והראב"ד השיג על זה. | ובמה שכתבו התוס' דגם אם החרב או כלי מתכות שנטמאו במת והם מונחים באהל והבא אל האהל נטמא טומאת שבעה, שיטת הרמב"ם (שם ה"ג) אינו כן, אלא דוקא המת שמונח באהל מטמא כל הבא שם כדכתיב (חקת יט-ד) "אדם כי ימות באהל". ועי"ש בכס"מ מש"כ בשם הרמב"ן עה"ת. ועי"ש במשנה למלך שהאריך בכל זה. וא"כ לפי זה אם מותר לכהן ליכנס לבית שיש שם כלי מתכות שנטמאו במת, תלוי בפלוגתת תוס' והרמב"ם, | והכהנים בזמנינו שאין נזהרים בזה, הוא כשיטת הרמב"ם, ועי' בתוס' לקמן (נד: ד"ה תא שמע) דלאו כולהו סוברים כן. | וז"ל הרמ"א (י"ד סי' שסט) יש אומרים דכהנים אסורים ליטמא

לחרב שנטמא במת, ויש מקילין, ועי' תוס' בנזיר באריכות, וכן נהגו להקל ואין נזהרין מזה. וע"ע בדברינו לקמן (נד: ד"ה הני כלים).

10. תוספות מסכת נזיר דף נג עמוד ב

חרב הרי הוא כחלל - ... או בעצם אדם זה רובע עצמות, שנטמא באהל והלכה למשה מסיני היא דבעינן רובע וקרא אסמכתא בעלמא, סתום דאמר מר טומאה בוקעת ועולה מן הקבר בוקעת ויורדת מן הקבר זה קבר סתום אין לומר דהיינו שאין בו פותח טפח דההוא הוה טומאה רצוצה ולא מטמא אלא כנגד גופו של מת והכא איירינן דהקבר עצמו מטמא אפי' שלא כנגד המת אלא הכא איירי בקבר סתום בכל רוחותיו ויש

בו פותח טפח בינו למת דיש חילוק בטומאה רצוצה שהקבר עצמו מטמא באהל אפילו שלא כנגד המת והכי איתא בסיפרי או בקבר זה קבר סתום שמטמא כל צדדין אפילו ריקן שבו ודוקא שיש פותח טפח בין המת לקבר שעליו אבל אין פותח טפח אינו מטמא כל צדדין אלא טומאה בוקעת ועולה כנגדו דהיינו כנגד המת דוקא והביא רבינו שמשון נ"ע ראייה מפ"ז דאהלות (מ"א) נפש [אטומה] הנוגע בה מן הצדדין טהור מפני שהטומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת ואם היה מקום הטומאה טפח על טפח טמא מפני שהיא כקבר סתום והא דאמרי' (ברכות דף יט:): רוב ארונות יש בהן פותח טפח צריך לומר שאותן הקברים היו פתוחים מן הצד ואין עליהן דין קבר סתום אם לא שכל הצדדים סתומים והכי תנן באהלות (פ"ג מ"ז) ביב שהוא קמור תחת הבית יש בה פותח טפח וביציאתו פותח טפח טומאה בתוכו הבית טהור.

11. רא"ש (פירוש לש"ס) מסכת נזיר דף נג עמוד ב

או בקבר זה קבר סתום שאין לו פתיחה בפותח טפח ומאהיל עליו אפי' שלא כנגד הטומאה טמא דחשבינן ליה כאילו כולו מלא טומאה ובלבד שיהיה פותח טפח בין המת לגג הקבר אבל אם אין בו פותח טפח הוי טומאה רצוצה ובוקעת ועולה ואינה מטמאה מן הצדדים. והכי תנן פ"ז במס' אהלות נפש אטומה הנוגע בה מן הצדדים טהור מפני שהטומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. ואם היה מקום הטומאה טפח על טפח על רום טפח הנוגע מ"מ טמא מפני שהוא כקבר סתום:

12. תוספות מסכת נזיר דף נג עמוד ב

דאמר מר טומאה בוקעת ועולה - בכדי אייתה דהא לא איירי בקבר ועוד דקבר דהכא מטמא אפילו שלא כנגד הטומאה.

13. שערים מצויינים בהלכה

דף נד. טומאה בוקעת ועולה כו'. פרש"י דנעשה הקבר כמו גופו של מת עצמו והמאהיל עליו טמא. דברי רש"י הם לפי מה שפירש לעיל דמיירי שאין בו חלל, וא"כ היא טומאה רצוצה דאמרינן בה טומאה בוקעת ועולה. והתוס' לעיל (נג: ד"ה סתום) פירשו דיש בו פותח טפח בינו למת, ואז מטמא כל הקבר אפי' שלא כנגד המת, אלא שהוא סתום בכל רוחותיו, ואם אין בו פותח טפח בינו להמת אז אינו מטמא אלא נגד המת ובוקעת ועולה. ונע"י בגמ' ברכות (יט:): דאמר ר"א בר"צ מדלגין היינו על גבי ארונות של מתים לקראת מלכי ישראל, והטעם איתא שם דרוב ארונות יש בו חלל טפח וחוצץ בפני הטומאה, ואם אין בהם חלל טפח בוקעת ועולה כו'.

14. דף על הדף מסכת נזיר דף נד עמוד א

בגמ': דאמר מר טומאה בוקעת ועולה. יש לברר מה הגדר של טומאה רצוצה. [1] בפשטות הוי טומאת אוהל (כי הנטמא לא נוגע במקור הטומאה). [2] אולם שיטת הגר"א היא כי היא טומאה מגע. הנ"מ - למ"ד שגוי אינו נטמא באוהל, לפי הגר"א יטמא בטומאה רצוצה.

15. תוספות מסכת נזיר דף נד עמוד א ד"ה או בקבר

או בקבר רשב"ל אמר זה קבר שלפני הדיבור - שקודם מתן תורה וצ"ע לרבנן דר"ש דאמרי (יבמות ד' סא.) אף קברי עובדי כוכבי' מטמאין באהל דלא דרשינן אדם אתם אתם קרויין אדם וכו' אמאי איצטריך [או בקבר] וי"ל דר"ש היא מיהו קשה דהרי גבי נגיעה מודה ר"ש דקברי עובדי כוכבים מטמאין במגע ובמשא כדאמר רבינא בפרק הבא על יבמתו (שם ד' סא.) ודוחק לומר דלא כרבינא והריב"א פירש קבר שלפני הדיבור גם אותן שמתו קודם מתן תורה קודם שנאמרה פרשת טומאת מת דס"ד אמינא אדם כי ימות באהל מפרשה זו ואילך וכיוצא בזה יש בפ' בתרא דהוריות (ד' י.) דמצריך פסוק לזב שלפני הדיבור משום דס"ד א איש איש כי יהיה זב מבשרו מכאן ואילך ומקשינן לר"ש אמאי הוה רבי בנאה מציין מערת המכפלה בפרק חזקת הבתים (ב"ב נח.) והא קודם מתן תורה לר"ש לא מטמא באהל ובפ"ק דמ"ק (ד' ה.) אמרי' דאין מציינים [על דבר שאינו] מטמא באהל [1] ואומר הריב"א דשפיר קרייה אדם אדם הראשון ואברהם האדם הגדול בענקים [2] א"נ דקסבר מקבר שלפני הדיבור נרבה קבר שלאחר הדיבור שלאחר מתן תורה.

16. יד דוד מסכת נזיר דף נד עמוד א

ומה שכתבו בסוף הדבור אי נמי מקבר שלפני הדבור נרבי קבר שלאחר הדבור, דבריהם מגומגמים, והאריכו בו המפרשים. ואפשר לומר משום דתרצו דפירוש קבר שלפני הדבור היינו אותן שמתו לאחר מתן תורה קודם אמירת פרשת טמאים, ואפשר דחזיקא להו בלישנא לפרש כאן בגמרא שלפני הדבור היינו קודם אמירת הפרשה, בשלמא התם אקרא קאי כי יהיה וקאמר מעת שנאמרה הפרשה, אבל הכא לא שייך לומר כן, להכי תירצו דוודאי אפילו אם נפרש קבר שלפני הדבור כמשמעו קודם מתן תורה נמי ניהא, דוודאי קרא לגופי' לא איצטריך כמו שהקשו, אלא דלא בא אלא למילף כשם שקודם מתן תורה דהיינו קודם הדבור, כך אותן לאחר הדבור קודם אמירת פרשת טמאים נמי טמאים. ועיין במאירי שמחלק דקבר שלפני הדבור קודם מתן תורה אינו מטמא באהל, אבל הקבר מטמא במגע לאחד הנוגע בו, אבל גוים אין מטמאין לאחר הדבור הנוגע בו בקבר, רק צריך שיגע בטומאה עצמו, ובזה מתורץ קושית התוספות. ועיין טירת כסף דף קצט [פ' בהר ובחקותי דרוש ב'], שער יוסף דף צב ע"ד [הוריות י', א], מלך שלם ח"א ט ע"ד.

17. שערים מצויינים בהלכה

זהו קבר שלפני הדיבור כו'. [פרש"י כלומר נכרים דמטמאים במגע אע"פ שאין מטמאין באהל. וכ"פ הרמב"ם (טו"מ פ"א הי"ג).] והתוס' פירשו קודם מתן תורה, והיינו בין עכו"ם ובין ישראל, ובשם הריב"א פירשו שלפני הדיבור אותם שמתו אחר מ"ת קודם שנאמרה פרשת טומאת מת כו'. [כוונתם דאיתא במס' גיטין (ס.) שמנה פרשיות נאמרו ביום שהוקם המשכן דהיינו ר"ח ניסן, ואחת מהם פרשת פרה דהיא פרשת טומאת מת. ועי' ברמב"ם (אבל פ"ג ה"א) דכהן שנגע בקבר לוקה. ופי' בכס"מ אע"ג דלא נגע כמת דכתיב "או בקבר".]

18. תוספות מסכת נזיר דף נד עמוד א ד"ה אלא דלית

אלא דלית ביה עצם כשעורה ואפי' הכי מטמא ורחמנא רבייה - כיון שיש בו אבר שלם ור' יוחנן אמר לך לעולם דאית ביה כשעורה ואם אינו ענין למגעו תנהו ענין למשאן אם אינו ענין לנוגע דנפקא ליה מהנוגע בעצם תנהו לענין משאו דעצם כשעורה מטמא במשא וקצת קשה דא"כ מאי קאמר או במת זה אבר הנחלל מן המת ואית בו [כשעורה] לימא זו עצם כשעורה...

19. רא"ש (פירוש לש"ס) מסכת נזיר דף נד עמוד א

ואם אינו ענין למגעו תנהו ענין למשא. צ"ע לר"ל מנ"ל דעצם כשעורה מטמא במשא:

20. שערים מצויינים בהלכה

מטמא. ובוה מיושב קושית הערוך (ערך גרם)
דאדם קדוש כר' יוחנן היאך היה נושא עצם
המת ומיטמא בכל שעה, והערוך תי' דאותו
עצם היה שן. וכ"כ ברשב"ם במס' ב"ב (קטז).
ד"ה דין גרמא) דנשאר אצלו שן אחד מבניו
ובו היה מנחם למרי נפש האבלים, שהשן של
מת אינו טמא כו'. ועי' בכסף משנה (טו"מ פ"ג
ה"ג) שלא מצא אבר באדם שאין בו עצם
כשעורה אלא בנפל קטן.

אמר לך ר' יוחנן לעולם דאית ביה כשיעור
כשעורה כו'. משמע דר' יוחנן ס"ל
דפחות מכשיעור מכשעורה אינה מטמא.
ואיתא בגמרא ברכות (ה:): דאמר ר' יוחנן דין
גרמא דעשיראה ביר, ופרש"י דר"י צר עצם
פחות מכשעורה מן בנו בסודרו לעגמת נפש
כו'. והבאנו שם דברי הנחל אשכול דר"י
לשיטתו דס"ל הכא דפחות מכשעורה אינו

21. רש"י מסכת נזיר דף נד עמוד א ד"ה ובית הפרס

ובית הפרס - שדה שנאבד בה קבר ונחרש.

22. יד דוד מסכת נזיר דף נד עמוד א

רש"י ד"ה בית הפרס. שדה שנאבד בה קבר ונחרש. אם נאמר דכוונת רש"י דנאבד הקבר בתוכו וגם נחרש,
קשה, הא בפרק י"ז דאהלות תנן דהחורש שדה שאבד בו קבר אינו עושה בית הפרס משום דס"ס הוא, כמו
שכתב שם הר"ש, דשמא לא חרש במקום הקבר, ואת"ל חרש, שמא לא הוליך עצם כשעורה, ולכך צריך לפרש
שדה שנאבד בו הקבר או נחרש, דתרווייהו קרי רש"י בית הפרס, דהיינו שדה שאבד הקבר ברה"ר, וכן כתב
מהר"י אלפאנדארי בשו"ת פנים מאירות ח"ב סימן קנ"ב. אמנם הרב פנים מאירות פירש כוונת רש"י שנחרש
תחלה ואח"כ נאבד, והוא לע"ד הקלושה דוחק, וע"ש בארוכה.

23. שערים מצויינים בהלכה

ובית הפרס כו'. פרש"י שדה שנאבד בה קבר
ונחרש. והתוס' כתבו שדה שנחרש בה
קבר וחשו חכמים שמא דלדל המחרישה
בעצמות ונשתיר עצם כשעורה, ואסור
מדרבנן. ובמס' כתובות (כח:): כתבו התוס'
שדה שנאבד בה הקבר או שנחרש, ובמס' שבת
(טו:): כתבו התוס' דשדה שנחרש בו הקבר
הוא טמאה מדרבנן, אבל שדה שנאבד בו
הקבר אסור מדאורייתא והוי ספיקא דאורייתא.
והא דמחמירין בבית הפרס שנאבד או נחרש
שם הקבר אע"ג דהוא ספק טומאה ברה"ר
והמקום הוא טהור, כתב רבינו שמשון במס'
אהלות (פי"ח מ"ג) דדוקא כשהטומאה ידוע
במקומה, וליכא ספיקא אלא לזה שנכנס, אבל
נאבד או נחרש הספיקא הוא לכל אדם. ואוסיף
לזה דכיון דהספיקא לכל אדם יודמן הרבה
פעמים ספק זה. ועי' הטעם בתוס' במס'
כתובות (כח:): ומה שהבאנו (שם ד"ה מ"ט)
מזה מקור לדברי הנודע ביהודה.

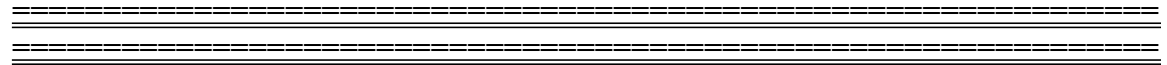

24. תוספות מסכת נזיר דף נד עמוד א

על אלו אין הנזיר מגלח - לא קאי אימי ספרו ואימי גמרו שהרי [הוא צריך] לגלח בשביל צרעתו אלא קאי
אשאר א שאין מגלח כדין נזיר טמא.

25. תוספות מסכת נזיר דף נד עמוד א

ומזה - בגמ' משמע דלא קאי אכלים הנוגעים במת דמיירי בכלי עץ ואין אדם הנוגע בהם צריך הזאה [וכן לא
קאי אימי גמרו ואימי ספרו דאין טעון הזאה] אלא קאי אשאר ארביעית דם וגולל ודופק.

26. תוספות מסכת נזיר דף נד עמוד ב ד"ה ואינו סותר

ואינו סותר את הקודמים וגם אין עולין לו למנין נזירותו ומתחיל ומונה מיד - במקום שפסק למנות כשנטמא לא
יתחיל למנות שימי טומאה אין עולין לו לימי נזירותו וגם קרבן שנזיר טמא מביא חטאת ועולת העוף ואשם זה
אינו מביא וקשה לרש"י דבשלמא כולהו ניהא דכי נמי אינו סותר הקודמין אין עולין לו אלא כלים הנוגעים במת
דאפי' כלי שטף קאמר כדמשמע בגמ' וכשנגע בהם הנזיר אינו טמא אלא טומאת ערב [אמאי] אין עולין לו.

27. רש"י מסכת נזיר דף נד עמוד ב ד"ה ואין סותר

ואין סותר את הקודמין - והאי דתנן בפ' הריני נזיר מגלח (לעיל/נזיר/ יט) מי שנזר נזירות מרובה והשלים
נזירותו ואחר כך בא לארץ כו' ב"ה אומרים נזיר כבתחלה וסותר את הקודמין התם הוי טעמא לפי שעשה נזירותו
בח"ל ואין עיקר נזירות אלא בא"י אבל כאן שעשה (ב) ואחר כך יצא אינו צריך לסתור את הקודמים.

28. רש"י מסכת נזיר דף נד עמוד ב

רש"י ד"ה ואין סותר אה"ק. והאי דתנן כו' וסותר אה"ק כו'. תמוה דהא הכא ג"כ ימים שהיה בהן בארץ העמים
אין עולין לו כהתם. ואף שיש לדחוק ולכוון זה בתירוץ. מ"מ לא היה כדאי לעשות בזה קושיא ותירוץ:

29. שערים מצויינים בהלכה

בחור"ל. ועי' בשו"ע (יו"ד ריש סי' שסט) דכל
ארץ העמים אסור לכהן ליטמא להן. ומפרש
הש"ך דהיינו בזמן שהיה א"י בטהרה אסור
לכהן לילך מא"י לארץ העמים, שהעכו"ם
קוברים מתיהם בכל מקום. ובשו"ת שבות
יעקב (ח"ב סי' צח) דן אם כהני חור"ל מותרים
לטמאות עצמן בטומאה דרבנן, דהא גם ארץ
העמים טמא מדרבנן והם מותרים להשאר שם.

שם ע"ב ואינו סותר את הקודמים. פרש"י
והא דתנן לעיל (יט:) מי שנזר
בחור"ל והשלים נזירותו ואח"כ בא לארץ סותר
את הקודמין, התם היינו טעמא משום שעשה
נזירותו בחור"ל. פי' שלא היה לו לקבל עליו
נזירות בחור"ל. וכתב במנ"ח (מצוה רסג)
דדוקא הנזיר קונסים אותו מהאי טעמא, אבל
כהנים שנוולדו בחור"ל שלא פשעו כלום
מותרים להיות שם, ופוק חזי כמה כהנים שהם

30. רש"י מסכת נזיר דף נד עמוד ב ד"ה באמת אמרו

באמת אמרו - הלכה היא למשה מסיני ימי הזב והזבה וימי הסגרו של מצורע ימים הראשונים שכתוב בהן (שם
ויקרא יג') והסגיר הכהן שבעת ימים וכתלי' והסגירו הכהן שבעת ימים שנית עולין לו ממנין ימי נזירותו ולקמן מפרש
מהיכא גמיר.

31. מהר"ץ חיות מסכת נזיר דף נד עמוד ב

רש"י ד"ה באמת אמרו הלכה היא למשה מסיני. נ"ב כן הוא בירושלמי כאן וספ"ק דשבת דפי' באמת הלכה היא
ועי' הקדמת הרמב"ם לסדר זרעים שהמשיט לחשוב ענין זה בתוך שאר הלכות מסיני. וכבר תפסו הרב חות יאיר
סי' קצ"ב:

32. תוספות מסכת נזיר דף נד עמוד ב ד"ה ארץ העמים

ארץ העמים על אוריא גזרו - כגון מהלך בשידה תיבה ומגדל גדולות יותר ממ' סאה שאין מקבלין טומאה או על גשר ארץ העמים או הנכנס בקרון או בספינה שהחמירו בה יותר מבהל המת כדי שלא יצא מארץ לחו"ל או דלמא משום גושא דוקא המאהיל על גושא גזרו כמי שמאהיל על המת מפני מתי מבול או מפני רוב מישראל שנהרגו בחו"ל אבל הנכנס בשידה תיבה ומגדל או בקרון או בספינה לא והא דמשמע בפ"ק דשבת (ד' טו:) דגזרו על גושא ועל אוריא התם ה"פ בין לנוגע בגושא בין מאהיל על גושא בלא שום הפסק לגושא [אבל] בבא בשידה תיבה ומגדל שיש הפסק לא איירי והקשה הרב ר' יעקב מאורליינ"ש דתנן בפ"ק דאהלות ואלו מטמאין במגע ובמשא ולא באהל ארץ העמים ובית הפרס כו' והכא משמע דפשיטא לן דמטמא באהל כי מאהיל מיהא על גושא בלא הפסק שידה תיבה ומגדל ותירץ דהתם מיירי בגושא הבא מארץ העמים לא"י ור"ת אומר דהיא נשנית קודם גזרה אחרונה דשבת דאמר התם (בפ"ק דשבת שם) דמעיקרא לא גזרו על אוריא ולא כלום ועי"ל דאינו מטמא עד שיכנס שם ראשו ורובו כדמשמע בשלהי סוגיין ולא כשמכניס ידו לבוד דאילו באהל המת מטמא אפי' במכניס ידו.

33. דף על הדף מסכת נזיר דף נד עמוד ב

בגמ': ארץ העמים משום אוריא גזרו עלי' או משום גושא כו'. בטור וש"ע (יו"ד סי' שס"ט) איתא דכל ארץ העמים אסור לכהן לטמא בהן. וכתבו שם הב"ח והפרישה, וכן נקטו שם הט"ז והש"ך דזהו דוקא בזמן שהי' א"י בטהרה, וישראל יושבין על אדמתן, אבל בזמנינו אין חילוק בין א"י לארץ העמים. **אמנם בש"ת שבות יעקב** (ח"א סי' פ"ה ועי' מש"כ (שם בח"ב סי' צ"ח) **חלק עליהם וכתב מדהעתיקו הטור והשו"ע וכן הרמ"א דין זה, אלמא דהוא נוהג גם בזמנינו, דא"כ הו"ל להשמיטם, דרכם שאינם מביאים דבר שהוא הלכתא למשיחא.**

ואין לומר שהוכרחו לפרש כן ממה שראו בזמנים אלו הרבה כהנים מפוזרים ומפורדים בארץ העמים, ופוק חזי מאי עמא דבר, אך אי משום הא לק"מ, דכיון דאנחנו משועבדים תחת הגוים ומהם פרנסתם ופרנסת אנשי ביתו, ולא כל אדם זוכה לכניסת א"י בזמנים אלו מפני עול השעבוד וסכנת דרכים, על כן נתפשט היתר זה, וכמו שמצינו בפ"ק דע"ז דמותר להטמא בטומאת ארץ העמים ללמוד תורה ולישא אשה. **אבל כהן הדר בארץ ישראל ואין לו מן הצורך לדברים אלו לילך לארץ העמים, אסור לו לילך מפני טומאה דרבנן.**

ועל פי זה כתב שיוצא מזה קולא, שכיון שהכהנים שהם בחוץ לארץ הם טמאים כל הזמן בטומאה דרבנן, תו ליכא עליהם איסורא להטמאות בטומאה דרבנן, דהרי זה טומאה בחיבורין כיון דהם טמאים (בטומאה דרבנן) ועומדים. אלא שמסיים דלא מלאו לבו להקל בדבר שנתפשט איסורו, אולם ע"ש דעכ"פ מצרף זה באופן של כבוד הבריות וכדו'. ועי' מש"כ בזה החתם סופר בתשובתו יו"ד סי' של"ז (ד"ה והנה בש"ע יו"ד סי' שסט).

34. תוספות מסכת נזיר דף נד עמוד ב ד"ה ת"ש ומזה

ת"ש ומזה בג' ובז' ואי אמרת משום אוריא הזאה ל"ל - דאינו סברא שיצטרכו ככה"ג הזאת ג' וז' הואיל ומטמא אף כי הפסק בינו ובין הגוש דאינו כלל מענין טומאת אהל המת להצריך הזאה ג' וז' ומשני כי קתני אשארא ה"נ מסתברא מדקתני וכלים הנוגעים במת הני כלים בני הזאה נינהו, והלא אינו טמא הנוגע בהן רק טומאת ערב ולא טומאת ז' אלא ש"מ אשארא דמשמע ליה דאפילו בכלי שטף איירי דנגעו במת דהווי אב הטומאה והנוגע בהם טמא טומאת ערב כנוגע בטמא מת בעלמא דלא בעיא הזאה אלא ש"מ אשארא וא"ת ולישני ליה דהני כלים **בכלי מתכות מיירי דאדם הנוגע בהם טמא טומאת ז' ובעי הזאה ג' וז' דחרב כחלל ואור"ת דע"כ לא מתוקמא מתני' בכלי מתכות דא"כ הנזיר מגלח דחרב הרי הוא כחלל, ושלת לו רבינו חיים כהן איזה בית אשר תבנו לי דאין נזיר מגלח עליו ה"ה דכהן מוזהר עליו ואין לך בית שאין בה שום כלי מתכות שהיה באהל המת או שום מסמר כדאמרי' במס' שמחות (פ"ד הל' כא) כל טומאה שהנזיר מגלח עליה כהן מוזהר עליה ותו דבהדיא תניא בתוספתא ובמס' אהלות (פ"א) דקחשיב התם ד' טומאות במת כיצד כלים הנוגעים במת ואדם בכלים וכלים באדם טמאים ז' והריביעי בין אדם בין כלים טמאין טומאת ערב וקאמר בז"א לתרומה וקדשים אבל נזיר אין מגלח אלא על המת בלבד פי' למעוטי כלים הנוגעים במת דאיירי בהן דהא ודאי מגלח על אבר מן החי ואכל הני דתנן במתני' וע"כ מתני' דהתם בכלי מתכות איירי דבכלי שטף אי אפשר להיות טמאים ד' [אלא] דוקא בכלי מתכות דאמר רחמנא חרב כחלל משכחת להן כמו שמפורש אבל כלי שטף אינו כחלל אלמא דאין הנזיר מגלח עליהן והא דלא אוקי מתני' בכלי מתכות משום דבלאו הכי קים ליה דקתני אשארא דע"כ לאו אכולהו קאי ומזה בג' וז' דהא קתני נמי ימי ספרו וימי גמרו דלאו בני הזאה אינון, **ומשמעתין קשה למה שפירש הר"ר יצחק מסימפונ"ט דמתני' דאהלות בין בכלי מתכות בין בשאר כלים דכולהו גמרי מכלי מתכות דאמר חרב הוא כחלל וה"ה לשאר כלים דבהדיא אמרי' בשמעתין הנוגע בשאר כלים אינו טמא אלא טומאת ערב ומיהו****

קצת יש לדחות דהא דפריך הכא בני הזאה נינהו לאו אכלים הנוגעים במת אלא אספרו ואגמרו קאי דבתר הכי והוי כמו וכו' ולא נ"ל וצ"ע מהרפ"ש...

35. שערים מצויינים בהלכה

הני כלים בני הזאה נינהו. בתמיה ע"י רש"י. והקשו התוס' (ד"ה ת"ש) ולישני ליה דהני כלים בכלי מתכות מיירי דאדם הנוגע בהם טמא טומאת שבעה, ומזה בשלישי ובשביעי, ותירץ ר"ת דע"כ לא מתוקמא מתני' בכלי מתכות, דא"כ הנזיר מגלח עליהן דחרב הרי הוא כחלל, ושלח לו ר' חיים הכהן איזה בית אשר תבנו לי שלא יהא בו מתכות, והוכיח שם דאין הנזיר מגלח אלא על המת בעצמו, וממתני' יקשה על מהר"י מסימפונ"ט שפירש מתני' דאהלות בין בכלי מתכות או שאר כלים ועל כולם אמרו חרב הרי הוא כחלל, ובהדיא אמרינן הכא דשאר כלים אינו טמא אלא טומאת ערב. וע"י בדברינו לעיל (נג: ד"ה חרב). ובסדרי טהרות מברר דרוב פוסקים חולקים על דברי מהר"י מסימפונ"ט. וע"י בר"ש במס' אהלות (פ"א מ"ב) שכתב, דטומאה ע"י נגיעה במת אין חילוק בין כלי מתכות לשאר כלי שטף, אבל בטומאת אהל אין מטמא טומאת שבעה אלא המת בעצמו. וכזה כתב נמי הרמב"ן בחומש (חקת יט-טז) דהסוגיות בש"ס משמע דחרב הרי הוא כחלל מטמא ע"י מגע ומשא, אבל טומאת אהל אינו כמוהו שכן מצאו בו מיעוט מן הכתוב "באהל" דכתיב "אדם כי ימות באהל", שאינו רק על האדם עצמו, ואם היה החרב שנטמא במת מטמא באהל היו הכהנים אסורים בכל הבתים כו'. וע"ע בחידושי הרמב"ן למס' בבא בתרא (כ. ד"ה ואבע"א) שמביא שיטות הראשונים בזה. ובזה ניחא המנהג בזמנינו דהכהנים נוהרים רק מטומאת מת בעצמו, ולא מכלים אפי' של מתכות שהיו שם באהל, וכמו שהבאנו לעיל (שם). שוב ראיתי בב"י (יו"ד סי' שסט) שהביא בשם שו"ת הרשב"א (סי' תעו) דכל טומאה מן המת שאין הנזיר מגלח עליה אין כהן מוזהר עליה, ונזיר אינו מגלח לא על אהל גולל ודופק ולא על מגען כמו ששינונו בנזיר, והחרב אינו מטמא באהל כדעת הראב"ד, ורבתינו הצרפתים ס"ל דמטמא

באהל וע"י בדברינו לעיל (ע"א ד"ה אבל). עוד כתבו התוס' בשם הר"ת דהכתוב "וכבסתם בגדיכם ביום השביעי וטהרתם", היינו נמי תכשיטי כלי מתכות ושפיר מיקרו בגדים כדכתיב בענין בגדי כהונה "ואלה הבגדים אשר יעשו חושן ואפוד וציץ וגו'", הרי דחשיב ציץ בין הבגדים כו'. וכבר הבאנו מזה בשמ"ב (סי' סז סק"ו) ראייה לדברי תשו" שבות יעקב (ח"א סי' כד) דטבעות הם בכלל בגדים, והדיבור שם באשה שקבלה על עצמה שלא ללבוש הבגדים שהיא רגילה בימים טובים, וזה משום צער שהיתה מאבדת ילידה, והביא שם כמה ראיות. ובעיקר הדבר נראה שאין שום ראייה דבגדים הולכין אחר לשון בני אדם, וצריך לידע אם דרכן של בני אדם בדיבורם כן. וע"י בשו"ת הרשב"א (ח"ב סי' קפג) באם אמר תנו כל מלבושי לפלוני אין תפילין וציץ בכלל, אע"ג דהם נקראים מלבוש ובגדים, כיון דאין לשון בנ"א לכללם בלשון מלבושים או בגדים. ובמה שהביאו התוס' ראייה לדבריהם מדכתיב בבגדי כהונה, "ואלה הבגדים אשר יעשו" וחשיב ציץ, צ"ע דבקרא לא נקט ציץ, וכן הקשה בשו"ת מהרש"ם (ח"ב סי' צד) ע"ש. ונ"ל דמש"כ בקרא "ואלה הבגדים", קאי על כל מה שחושב להלן, דאלת"ה גם מכנסים לא הוה בכלל בגד.

36. דף על הדף מסכת נזיר דף נג עמוד ב

בגמ': חרב הרי זה כחלל. ג' שיטות מצאנו בראשונים לגבי חומר טומאת חרב ה"ה כחלל.

[1] דעת רבינו תם והרבה ראשונים דדינו כמת ממש, והנזיר מגלח עלי', וממילא הכהן מוזהר בה, ובעי הזאה שלישי ושביעי.

[2] דעת הרמב"ן ב"ב (כ' ע"א) דאף דמטמא באהל, מ"מ קראי מוכח דלא בעי הזאה ב' וז'. ועיין מש"כ בזה בגרי"ז על התורה (פ' מטות).

[3] ודעת רבינו חיים כהן ועוד ראשונים כמש"כ כאן בתוס' שכתב אגרת לרבינו תם "איזה בית תבנה לי" שאין דינו של החרב להיות כחלל רק לענין שהוא מטמא במגע, אבל אין הנזיר מגלח עלי', ואין הכהן מוזהר בה, וכמו רביעית דם, ורובע קב עצמות.

להלכ' כתב ברמ"א יו"ד (סי' שס"ט): "א דכהנים אסורים ליטמא לחרב שנטמא במת, ויש מקילים, וכן נהגו להקל, ואין נוהרין מזה.

עוד מחלוקת ישנה לגבי חרב הרי היא כחלל שקצת תלוי' במחלוקת הנ"ל, אם זהו דוקא במתכות שנוגע בחלל דינו כמת. או בכל כלים ובגדים שנוגעים במת. דדעת רבינו תם (שמחמיר לעיל לגבי טומאת כהן) דאין זה רק במתכות ולא בשאר סוגי כלים, אבל הרמב"ם והרמב"ן והרבה פוסקים ס"ל דכל הכלים חוץ מכלי חרס שנגעו במת דינם כמת. ועי' בביאור הגר"א יו"ד סי' סק"ב מה שהאריך בהשיטות.

כתיב (יט, יא - יב): הנוגע במת לכל נפש אדם וטמא שבעת ימים. הוא יתחטא בו ביום השלישי וביום השביעי.

ויש להבין, דלאחר שהתורה כתבה, הנוגע במת לכל נפש אדם וטמא שבעת ימים, מדוע, היתה צריכה, להדגיש "הוא" יתחטא בו ביום השלישי וביום השביעי, ומדוע לא המשיכה, יתחטא בו ביום השלישי וביום השביעי, שהרי ברור ומובן מאליו, שמדובר בנוגע במת וא"כ "הוא" נראה לכאורה כשפת יתר.

וי"ל, דהנה לקמן (י"ט, ט"ז) כתב הרמב"ן, דרבותינו דרשו מיתור המילים "בחלל חרב", (שהרי המלה "חרב" היא יתור, דדי היה לכתוב בחלל, דמאי נפק"מ במה נהרג בחרב או באבן, לכן דרשו), חרב, הרי הוא כחלל, דהיינו שחרב וכל סוגי המתכות, הוקשו לחלל ואם הם נגעו במת נהיו אבי אבות הטומאה, כמת עצמו לטמא אדם הנוגע בהם טומאת שבעה, כנוגע במת עצמו. אבל מחדש הרמב"ן ואומר, דאף שחרב שנגע במת, הרי הוא כחלל, והנוגע בחרב זה, טמא טומאת שבעה, אבל אף, שהחרב כחלל, אינו מטמא באוהל, וכן אין האדם הנוגע בחרב זה טעון הזאה שלישי ושביעי, אף שע"י נגיעתו נעשה אדם זה אב הטומאה. והטעם, מבאר הרמב"ן, מפני שהפסוק, בו מדובר על הזאה, מדבר רק על חלל עצמו, כדכתיב (י"ט, י"ח) ולקח אזוב וטבל במים איש טהור והזה על האוהל ועל כל הכלים ועל הנפשות אשר היו שם ועל הנוגע בעצם או "בחלל" או במת או בקבר וכאן, שלא כמו בטומאה גופא, לא כתוב "בחלל חרב", ומכאן, שלענין הזאה, הנוגע בחרב שאמנם כנוגע בחלל, אבל אין הוא טעון הזאה. אבל התוס' בנזיר נ"ג: בד"ה, חרב הרי הוא כחלל, פליגי ארמב"ן, וכתבו, דכל המתכות הנוגעים במת נעשים אבי אבות הטומאה, כמת עצמו, לטמא אדם הנוגע בהם, או לטמא אדם באוהל, שמתכות אלה, נמצאות בו טומאת שבעה, כבא אל אוהל המת עצמו.

והתוס' שם נ"ד: בד"ה ומזה בג' ובז' כתבו, דאדם הנוגע בכלי מתכות שנגעו במת, טמא טומאת שבעה ובעי הזאה, ג' וז', דחרב כחלל, וכן ס"ל לר"ת. ובתוספות רעק"א, בנזיר פ"ז מ"ג באות מ"ה, כתב, דגם רבינו חיים הכהן שהובא בתוס' שם, נמי ס"ל הכי דצריך הזאה.

וא"כ י"ל, ד"הוא" יתחטא בו ביום השלישי וביום השלישי, בא לאפוקי משיטת התוס', ולהורות כשיטת הרמב"ן, דרק הנוגע במת לכל נפש אדם עצמו דוקא, "הוא" טעון הזאה שלישי ושביעי, ודוקא "הוא" יתחטא בו ביום השלישי וביום השביעי, אבל הנוגע בחרב, שנגע במת, דהוי חרב כחלל, אינו טעון הזאה שלישי ושביעי. (יקרא דאורייתא פרשת חקת בשם הגאון רבי צבי רוטברג שליט"א)